

Pārskats par EDREX (*European Disaster Response Exercise*) mācībām

I. Mācību mērķi

Mācību mērķis bija izzināt un novērtēt Eiropas Savienības Ārkārtas reaģēšanas koordinēšanas centra (*Emergency Response Coordination Centre – ERCC*) un sadarbības partneru spējas reaģēt uz kombinētām krīzēm valsts, Eiropas Savienības un starptautiskā līmenī.

Mācībās tika pārbaudītas šādas spējas:

1. Izveidot kopēju situācijas izpratni par krīzi;
2. Novērtēt izpratni par pienākumiem dažādos līmeņos (katrā valstī un Eiropas Savienībā);
3. Pārbaudīt procedūras brīvprātīgo rezervju saraksta izmantošanā;
4. Pārbaudīt krīzes komunikāciju valsts un Eiropas Savienības mērogā.

II. Mācību norises veids, laiks, un vieta

Mācību norises veids bija ekspertu un vadošo amatpersonu mācības. Mācības norisinājās no 2017.gada 14.marta līdz 2017.gada 16.martam, katru dienu no plkst.:11.00 līdz 16.00. Mācību norises vieta Latvijā bija Rīga, bet kopumā mācības norisinājās vairākās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

III. Mācību dalībnieki

Mācībās no Latvijas piedalījās Krīzes vadības padome, Krīzes vadības padomes sekretariāts, Valsts kanceleja, Iekšlietu ministrija, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Valsts robežsardze, Ārlietu ministrija, Latvijas pastāvīgā pārstāvniecība Eiropas Savienībā, Aizsardzības ministrija, Nacionālie bruņotie spēki, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Valsts vides dienests, Finanšu ministrija, Satiksmes ministrija, Ekonomikas ministrija, Zemkopības ministrija, Tieslietu ministrija, Veselības ministrija, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests. Kopējais dalībnieku skaits 44.

Vienlaikus mācībās piedalījās Austrija, Bulgārija, Horvātija, Kipra, Čehija, Somija, Igaunija, Francija, Grieķija, Islande, Itālija, Lietuva, Nīderlande, Norvēģija, Slovākija, Slovēnija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste, kā arī Eiropas Komisija, Ārkārtas reaģēšanas koordinēšanas centrs (ERCC), Migrācijas un iekšlietu ģenerāldirektorāts (HOME), Eiropas Civilās aizsardzības un humānās palīdzības operāciju ģenerāldirektorāts (ECHO), Enerģētikas ģenerāldirektorāts (ENER), Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāts (SANTE), Ģenerālssekretariāts (SG), Kopīgais pētniecības centrs (JRC) un Apvienoto nāciju organizācijas Pasaules pārtikas programma (UN WFP).

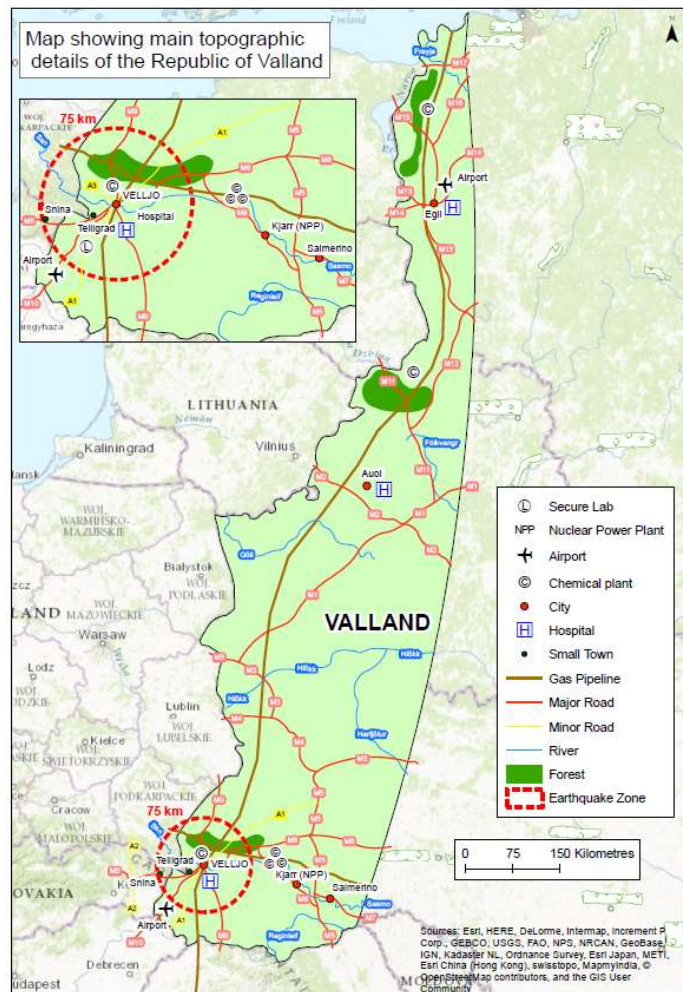
IV. Mācību kontrole un novērtēšana

Mācību kontrolieris Latvijā: Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Civilās aizsardzības pārvaldes priekšnieks Mārtiņš Baltmanis.

Mācību novērtētājs Latvijā: Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Operatīvās vadības pārvaldes Operatīvās pārvaldīšanas nodaļas priekšnieks Jānis Grīnbergs.

V. Mācību scenārijs

Mācību scenārijs paredzēja, ka iedomātā Vālandes valstī, kas robežojas ar Eiropas Savienību notiek zemestrīce, kā rezultātā skartā valsts sadarbībā ar Apvienoto Nāciju Organizāciju lūdzta aktivizēt Savienības civilās aizsardzības mehānismu (UCPM). Scenārijā tika izspēlēti ievadi par humānās palīdzības un civilās aizsardzības jautājumiem, konsulāro atbalstu Eiropas Savienības pilsoņiem, Eiropas Savienības Integrētās politikas reaģēšanas mehānisma krīzes situācijās (IPCR) aktivizēšanu, gāzes apgādes problēmām, ķīmisko piesārņojumu, iespējamu radiācijas avāriju, patvēruma meklētājiem, POLIO (poliomielīts) vakcīnu nepietiekamību, iespējamu pārtikas piesārņojumu un ilgtermiņa ietekmi uz Eiropas Savienību.

VI. Mācību norise Latvijā un novērtējums

Mācību laikā tika sasaukta Krīzes vadības padomes sēde, lai lemtu par humānās palīdzības sniegšanu katastrofas skartajai valstij, kā arī Latvijas valstspiederīgo evakuāciju no katastrofas skartās valsts ([Prot_KVP_140317.docx](#)). Pēc Krīzes vadības padomes sēdes tika organizēta preses konference.

Viens no mācību scenārija notikumiem paredzēja, ka katastrofas skartajā valstī atrodas 95 Latvijas valstspiederīgie, no kuriem 13 bija bērni. Seši no Latvijas valstspiederīgajiem bija ievainoti, no tiem 3 bērni. Viens no Latvijas valstspiederīgajiem bija gājis bojā un divi pazuduši.

Mācību gaitā saistībā ar Latvijas valstspiederīgo evakuēšanu, tika konstatēts, ka:

1. Saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 5. oktobra noteikumu Nr. 946 "Kārtība, kādā Nacionālie bruņotie spēki piedalās avārijas, ugunsdzēsības un glābšanas darbos, kā arī neatliekamās ārkārtējo situāciju izraisījušo notikumu seku likvidēšanas pasākumos" 26. punktu un pamatojoties uz 2013. gada 26. februāra vienošanos Nr. 1-15/2013/1 starp Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu, Aizsardzības ministrs ir tiesīgs izdot pavēli par NBS Gaisa spēku helikoptera iesaistīšanu cietušo (Latvijas valstspiederīgo) transportēšanā no Vālandes uz Latviju turpmākai medicīniskās aprūpes nodrošināšanai. Lai plānotu 3 ievainoto cilvēku transportēšanu, NBS nepieciešama informācija par šo personu atrašanās koordinātēm, lai plānotu nepieciešamās kapacitātes (apkalpi, pavadošo NMPD mediķu skaitu, degvielas uzpildi, izmaksas utt.).

2. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 10. februāra noteikumu Nr. 114 "Kārtība, kādā Nacionālie bruņotie spēki tiek iesaistīti starptautiskajās glābšanas operācijās un starptautiskajās humānajās operācijās" 7. punktu pēc aizsardzības ministra pavēles saņemšanas NBS AOC informē Valsts robežsardzi par nepieciešamību šķērsot robežu glābšanas operāciju veikšanai, norādot vienības skaitlisko sastāvu, pārvietošanās veidu un robežšķērsošanas vietu. Noteikumu 8.2. apakšpunkts paredz, ka Valsts robežsardzi tālāk informē palīdzības pieprasītāja robežsardzes dienestu par robežšķērsošanas vietu. Noteikumu 9.punkts nosaka, ka NBS dalība starptautiskajās glābšanas operācijās notiek saskaņā ar Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Attiecīgi, ja ar Vālandi ir noslēgts šāda veida līgums divpusēji vai daudzpusēji, ir iespējams veikt glābšanas operāciju ar helikopteru Vālandes teritorijā.

3. NBS ir pieejams viens helikopters kurš ir SAR dežūrā, otrs helikopters paliek rezervē ar nelielām lidojuma stundām. Cietušo skaits, ko vienā reize varētu transportēt ir 3 līdz 4 guļošanas personas un 3 līdz 4 personas sēdvietās, kā arī ārsts, kas cietušos pieskatītu. Apstākļi kopumā vērtējami no cietušo stāvokļa. Aptuvenais lidojuma laiks abos virzienos ir 8 h bez liekiem lidojumiem notikuma vietā, NBS varētu veikt ne vairāk par 2 lidojumiem, bet tādā gadījumā NBS paliek bez SAR nodrošinājuma vai ar ļoti nelielu skaitu lidojuma stundu. Kopējās izmaksas sastādītu aptuveni 6300 *euro*. Iesaistīšanas pamatā būtu jāizmanto Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta un Nacionālo bruņoto spēku starpresoru vienošanās.

Ņemot vērā NBS rīcībā esošo helikopteru nolietojumu un izmantotās motorstundas, to ekspluatācija nākotnē tiks pārtraukta. Pašlaik notiek izpēte par jaunu helikopteru iegādi pirms šobrīd izmantoto helikopteru ekspluatācijas

pārtraukšanas, lai nodrošinātu gan NBS noteikto uzdevumu, gan starpresoru vienošanos izpildi, tajā skaitā gaisa medicīniskās transportēšanas pieejamības nepārtrauktību.

4. Lidojumā kas ir saistīts ar cilvēku evakuēšanu, gaisa telpa tiek piešķirta un izmantota bez ierobežojumiem. Šādiem lidojumiem nosaka prioritāti, salīdzinot ar komercpārvadājumiem. AirBaltic ir gatavs 24 stundu laikā veikt lidojumu ar 120 sēdvietu lidmašīnu. AirBaltic nepieciešams pilns evakuējamo personu saraksts. AirBaltic avioreisa izpildījuma izmaksas būtu aptuveni 25 000 *euro*. Juridiskas personas resursu iesaistīšana notiktu atbilstoši Ministru kabineta 2017. gada 7.marta noteikumi Nr. 131 “Noteikumi par juridiskās vai fiziskās personas resursu iesaistīšanu reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos vai ugunsgrēka dzēšanā, vai glābšanas darbos, kā arī tai radušos izdevumu un zaudējumu kompensācijas aprēķināšanas kārtību”.

Secinājumi un turpmākā rīcība:

Nr. p.k.	Secinājums	Veiktās un/vai turpmākās darbības	Atbildīgā institūcija
SCENĀRIJS			
1.	Ārlietu ministrijas darbības saistībā ar Latvijas valstspiederīgo evakuāciju būtu ātrākas nekā to paredzēja scenārija gaita (sasaukts Ārlietu ministrijas Krīzes pārvarēšanas koordinācijas centrs, tuvāko stundu laikā, apzinātu valstspiederīgos utt.)	Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra noteikumi Nr.658 “Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju”, kuru 3.10.apakšpunkts nosaka, ka viena no sadaļām paredz norādīt kārtību par Latvijas valstspiederīgo evakuāciju no katastrofas skartām valstīm	<u>Attiecībā tikai uz valsts civilās aizsardzības plāna sadaļu par Latvijas valstspiederīgo evakuāciju:</u> Ārlietu ministrija Iekšlietu ministrija Satiksmes ministrija Veselības ministrija Aizsardzības ministrija Latvijas Pašvaldību savienība
2.	Ārlietu ministrija un vēstniecība skartajā valstī sniegtu informāciju par Latvijas valstspiederīgajiem, nevis ERCC <i>Piezīme: šī situācija radās, jo to paredzēja mācību scenārijs</i>	–	–
3.	Pietrūka informācijas, vai valstī ir vēstniecība, kā arī vai ir noslēgti divpusējās sadarbības līgumi	–	–
4.	Scenārijā, kā spēlētājs bija jāiekļauj Vālandes katastrofas pārvaldīšanas institūcija	–	–

5.	Trūka informācijas aprites starp Latvijas institūcijām par veiktajiem pasākumiem, piemēram, Latvijas valstspiederīgie skartajā valstī, Krīzes vadības padomes sēdes norise, pieņemtie lēmumi u.c.	Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 12.decembra noteikumi Nr.723 “Valsts civilās aizsardzības kontaktpunkta noteikumi” Īstenot informācijas apmaiņu (pārvaldīšanu)	Valsts iestādes un pašvaldības
6.	Nepieciešams divreiz aktivizēt Savienības civilās aizsardzības mehānismu (palīdzības sniegšana skartajai valstij un konsulārais atbalsts)	Secinājums nosūtīts Eiropas Komisijai, secinājums jāņem vērā katastrofu gadījumos	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
7.	Scenārijā, kā spēlētājs iztrūka regulators Vālandē (radiācijas drošības jautājumi)	–	–
8.	Netika saņemts Eiropas Kopienas Ārkārtas radioloģiskās informācijas apmaiņas (ECURIE) sistēmas ziņojums.	–	–
REAĢĒŠANA			
9.	Humānās palīdzības nosūtīšanas mehānisms ir sarežģīts un laikietilpīgs, Ārlietu ministrijai nav informācijas par dažādiem resursiem, šādu resursu apzināšana neskar Ārlietu ministrijas pamatfunkcijas. Krīzēs ārvalstīs Ārlietu ministrija prioritāri veic darbības, kas saistītas ar valstspiederīgo apzināšanu un palīdzības sniegšanu, vēstniecības vajadzībām (drošību, personāls, u.c. loģistiku notikuma vietā)	Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra noteikumi Nr.658 “Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju”, kuru 3.11.apakšpunkts nosaka, ka viena no valsts civilās aizsardzības plāna sadaļām būs par resursiem starptautiskās palīdzības sniegšanai Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 12.decembra noteikumi Nr.721 “Humānās palīdzības sniegšanas un saņemšanas kārtība”. Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 12.decembra noteikumi Nr.722 “Starptautiskās palīdzības pieprasīšanas kārtība” Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 12.decembra noteikumi	Iekšlietu ministrija

		Nr.723 "Valsts civilās aizsardzības kontaktpunkta noteikumi"	
10.	<p>Krīzes vadības padomes lēmumā jābūt precīzākam deleģējumam ministrijām, piemēram, Ārlietu ministrijai sadarbībā ar citām ministrijām veikt, nodrošināt utt., līdz konkrētam laikam. Amatpersonas ekspertu darba grupā nav lemttiesīgas, līdz ar to nevar tikt īstenoti nepieciešamie pasākumi. Ekspertu darba grupai būtu jā sagatavo informācija Krīzes vadības padomei lēmumu pieņemšanai. Ja iespējams, jāizveido pastāvīgas ekspertu darba grupas</p> <p>Krīzes vadības padomes sasaukšanas gadījumā būtu jāinformē Valsts kancelejas direktors un Valsts kancelejas direktora vietniece juridiskajos jautājumos, Juridiskā departamenta vadītāja.</p> <p>Gadījumos, ja ir krīze un ir jāpiesaista papildu resursi, Valsts kanceleja piedāvā apdomāt ideju par to, ka Valsts kancelejas mediju telpu pēc remonta, kas notiek šobrīd, varētu izmantot par krīzes vadības centru komunikācijai. Pēc remonta mediju telpā būs, gan galdi, gan printeris, gan dators, gan internets, gan ūdens, gan TV ekrāns.</p>	Ņemt vērā šo secinājumu organizējot Krīzes vadības padomes sēdes un izstrādājot Krīzes vadības padomes sēdes protokolu lemt par ministriju ekspertu operatīvu iesaistīšanas mehānismu Krīzes vadības padomes lēmumprojektu sagatavošanā	<p>Krīzes vadības padomes sekretariāts</p> <p>Krīzes vadības padome</p>
11.	<p>Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam jāaktualizē kontaktinformācija informācijas apmaiņai par starptautiskās palīdzības pieprasījumiem. Kontaktpunktam jābūt iestādei nevis amatpersonai. Iestādei jānodrošina iekšējā informācijas apmaiņa</p>	<p>Aktualizēt elektroniskās pasta adreses tiem valsts iestāžu adresātiem, kam nosūtīt starptautiskās palīdzības pieprasījumus</p> <p>Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 12.decembra noteikumi Nr.723 "Valsts civilās aizsardzības kontaktpunkta noteikumi"</p>	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
12.	Valsts augstāko amatpersonu preses sekretāri nav iekļauti	Modernizējot valsts augstāko amatpersonu	Iekšlietu ministrija

	apziņojamo amatpersonu sarakstā (<i>Ministru kabineta instrukcija to neparedz</i>).	apziņošanas sistēmu paredzēt atsevišķu apziņošanas grupu tikai komunikatoriem (<i>ir izstrādāts un atbalstīts 2017.gada 18.jūlija Ministru kabineta sēdē (prot.Nr.36, 40.§) informatīvais ziņojums "Par amatpersonu apziņošanas tehnisko resursu modernizēšanu"</i>)	
13.	Svarīgi ir saprast, kura institūcija ir vadošā, tādēļ arī nav skaidrs, kurš vada komunikāciju Nav noteikta vadošā krīžu komunikācijas institūcija domino efekta apdraudējumiem, kā arī tādām krīzēm, kā humānās palīdzības sniegšana, Latvijas valstspiederīgo evakuācija	Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra noteikumi Nr.658 "Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju", kuru 3.9.apakšpunkts nosaka, ka viena no valsts civilās aizsardzības plāna sadaļām būs par krīžu komunikācijas kārtību	Iekšlietu ministrija
14.	Jāpārskata Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta un Nacionālo bruņoto spēku starpresoru vienošanās (neaktuāla informācija, papildināt ar citiem sadarbības veidiem)	Precizēt vai izstrādāt jaunu Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta un Nacionālo bruņoto spēku starpresoru vienošanos	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests Nacionālie bruņotie spēki
VISPĀRĪGI			
15.	Nav informācijas par visām platformām, kas izmantojamas informācijas apmaiņai katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā	Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra noteikumi Nr.658 "Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju", kuru 3.8.apakšpunkts nosaka, ka viena no valsts civilās aizsardzības plāna sadaļām būs par informācijas apmaiņas platformas, kuras izmantojamas katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā Izstrādāti Ministru kabineta 2017.gada 12.decembra noteikumi	Iekšlietu ministrija

		Nr.723 “Valsts civilās aizsardzības kontaktpunkta noteikumi”	
16.	IPCR platformas pārvaldošā institūcija (<i>Managing Authority</i>) ir Latvijas pastāvīgā pārstāvniecība Eiropas Savienībā. Institūcija, kas Latvijā var ievadīt informāciju IPCR platformā, ir tikai Iekšlietu ministrija (<i>Validated Authority</i>), katrai valstij var būt trīs šādi lietotāji (<i>Latvijā divi ir no Iekšlietu ministrijas un viens no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta</i>). Vienlaikus Ārlietu ministrijai un Latvijas pastāvīgajai pārstāvniecībai Eiropas Savienībā kopumā ir piešķirti 13 vienkāršie lietotāji (<i>Basic User</i>) tikai lasīšanas režīmā	Nepieciešams izvērtēt IPCR platformas lietošanu, lietošanas tiesību piešķiršanu un informācijas ievietošanas nosacījumus	Ārlietu ministrija Iekšlietu ministrija Valsts kanceleja
17.	Nav vienota pieeja ekspertu nosūtīšanai starptautiskās misijās (dažāds normatīvais regulējums)	Ir izveidota darba grupa, ko vada Ārlietu ministrija, kas izstrādā vienotu regulējumu par civilo ekspertu nosūtīšanu civilajās misijās	Ārlietu ministrija Iekšlietu ministrija Aizsardzības ministrija
18.	Nacionālo bruņoto spēku iesaistīšana starptautiskajās glābšanas operācijās ir iespējama tikai pēc skartās valsts pieprasījuma	Izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus normatīvajos aktos ar mērķi, lai Nacionālo bruņoto spēku resursus varētu iesaistīt, piemēram, medicīniskajā evakuācijā bez skartās valsts pieprasījuma, piemēram, balstoties arī uz citas institūcijas pieprasījuma (Iekšlietu ministrija) vai Krīzes vadības padomes lēmuma	Aizsardzības ministrija